

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile neratificate nu se pri-
mesc. — Manuscrisurile nu se
retrimit.

INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Duker Nachf.
Nuz. Augenfeld & Emerie Los-
sch. Heinrich Schalek. A. Op-
pelt Nachf. Anton Oppelk.
în Budapesta: la A. V. Gold-
berger. Ekstein Bernat. Iuliu
Leopold (VII Erzsébet-körut).

PREȚUL INSERȚIUNILOR:
o serie garmond pe o colônă
10 bani pentru o publicare. —
Publicări mai dese după tari-
fă și învoială. — RECLAME pe
pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL LXVI.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șase cor.
12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminică 2 k. pe an
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumeră la totă cî-
etele poștale din țintu și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea. Piața mare.
Térgul Inului Nr. 30. etaciu
I.: Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul în casă: Pe un an
24 cor., pe 6 luni 12 cor., pe trei
luni 6 corone. — Un esemplar
10 bani. — Atât abonamentele
cât și inserțiunile sunt a se
plăti înainte.

Nr. 30.

Brașov, Sâmbătă 8 (21) Februarie.

1903.

Reformele pentru Macedonia.

Vedând cum diarele eurenene aduc pe colone întregi informațiuni de tot felul despre elixirul, ce s'a preparat în oficina diplomației austro-rusesci pentru Sultanul, ca să-i ațite pofa de a introduce în Macedonia anumite reforme, ce i-se prescriu de aceeași diplomați, trebuie să ne aducem aminte fără de voie de vechia poveste a „omului bolnav“ dela Bosfor.

Mult și cu deamănuntul s'au socotit ambasadorii Austro-Ungariei și Rusiei dela Constantinopol cum să compună programul de reforme, ca Abdul-Hamid să-l pôtă mistui După-ce s'au cugetat lung, au convenit între sine, că leacul trebuie să i-se dea Padișahului de-ocamdată numai cu lingurița — dovadă, că încă îl consideră și le place a-l considera de om bolnav.

E vorba adevărat să i-se propună Sultanului reformele cele mai urgente în forma cea mai blândă. Inșă-și Rusia, se asigură, dorește ca autoritatea Sultanului să fie cât mai mult crută.

Ast-fel în programul de reforme, stabilit de ambasadorul austro-ungar Calice în înțelegere cu ambasadorul rus Sinoviev, se evită a numi „gubernor general“, pe acela care va fi pus în capul celor trei vilaiete macedonene și va avé să conducă executarea reformelor, și i-se dă numirea de „inspector general“. Se pretinde numai ca să nu pôtă fi imediat rechemat, ci funcțiunea sa să dureze un timp ôre-care. Cele două puteri, ca să cruce susceptibilitățile Sultanului, nici nu cer, că acest inspector general trebuie să fie creștin.

În ce privește reforma financiară pentru Macedonia, programul de reforme cere ca veniturile ce le aduc cele trei vilaiete: Salonic, Mo-

nastir și Ueskueb să se întrebuințeze exclusiv pentru aceste și numai escedentul din venituri să se dea Porței.

Celelalte puncte de reformă se refer la reorganizarea gendarmeriei și la instituția păzitorilor de câmp. Incolo reformele urmăresc în general scopul de a delătura cele două rele capitale: corupțiunea funcționarilor și vatra răscolilor neîntrerupte.

Deja din partea Rusiei și a Austro-Ungariei au fost trimisi curieri la Berlin, Paris, Londra și Roma cu nota identică privitoare la aceste reforme și pretutindenî propunerile austro-ruse se dîce, că au fost primite cu consimțire.

Cât despre Franca și Italia se sciea înainte că vor sprijini fără reserve acțiunea de reforme austro-rusă. Despre Anglia se sciea, că dorința ei era ca Macedonia să primescă o autonomie c'un guvernor general creștin. Dér vedând, că Grecia, pe care Englesii n'au încetat a o protege, ba și România și Sârbia nu doresc acea autonomie, care ușor ar puté s'aducă cu sine bulgarisarea Macedoniei, Anglia e gata a sprijini și pretenșiunile mai moderate austro-ruse.

Germania la rândul său e gata a sprijini acțiunea celor două puteri, tot-odată însă vrea să ajute și Sultanului a trece peste Rubicônul reformelor. Nu trebuie a se trece cu vederea, că ambasadorul Germaniei dela Constantinopol are foarte mare influință la curtea Sultanului; că de fapt sunt multime de ofițeri germani în armata turcescă și sunt numeroși cei ce ocupă funcțiunile cele mai înalte; în fine să nu se uite, că Germania ađi ține tare la politica conservării stărilor de față și a păcii în peninsula balcanică.

Interesant e, că deodată acțiunea de reforme s'a accelerat și că dela Viena și Petersburg li-se cere puterilor un grabnic răspuns. Primăvara

se apropie și în Macedonia mișcarea revoluționară crește și bandele de insurgenți se înmulțesc pe di ce merge.

Bine că guvernul bulgar a luat cunoșcutele măsurii severe în contra comitetelor macedonene, a căror șefi i-a arestat. Scim însă, că mișcarea revoluționară are adevăratele ei rădăcini în Macedonia. Organizarea interioară de aici nu va fi nicidecum atinsă de măsurile guvernului bulgar. De altfel chiar diarele rusesci conced, că aderenții comitetelor macedonene disolvate continuă în secret lucrarea acestora și că de fapt măsurile guvernului bulgar nu însemnă decât, că el a voit ca răspunderea Bulgariei să-o pună în spinarea altora.

Totul atărnă deci dela rezultatul acțiunii de reforme. Dacă nu va succede, atunci războiul va fi inevitabil.

Ungaria și tratatele de comerț.

În ultima întrunire a societății centrale agrare ungară, care s'a ținut diarele trecute în Budapesta, după mai multe cuvântări s'a hotărît să invite guvernul și dieta, ca să denunțe imediat tratatele de comerț ce Ungaria le are încheiate cu România și Serbia. Câți-va dintre membrii societății, cari sunt și deputați, vor interpela guvernul asupra timpului denunțării acestor tractate.

Kossuthiștii și limba în armată.

Thaly Ferencz a ținut în ședința de Marti a dietei un „ștrașnic“ discurs, în care a pretins limba de serviciu maghiară în armată. El a diș între altele:

— „Numai hotărîre tare să avem. Națiunea să nu mai dea nici un soldat, nici un recrut până când limba armatei nu va fi limba maghiară... Illegal a introdus împăratul austriac limba germană în armată, ilegal domnesce stégul negrugalben, vulturul austriac și „Gotterhalte“ Thaly schițând apoi misiunea dinastiei

dișe: „Să părăsescă principiile de *sic volo, sic jubeo*, căci contra acestor principii națiunea trebuie să lupte până la ultimul picur de sânge. Trebuie să i-se strige dinastiei: „Cu voi și prin voi, decât trebuie; fără de voi și în contra voastră, decât e necesar“.

Conflict între republica franceză și Vatican.

Noul conflict ivit săptămîna trecută pe neașteptate între guvernul frances și curia papală, are ca punct de pornire cuvîntul *nobis*. Conform concordatului încheiat între Napoleon I și Piu VII, guvernul frances are dreptul să numescă episcopii cărora apoi Papa, prin o bulă specială, le dă investitura necesară. Aceste două elemente contractuale figură în Concordat. Pe lângă aceste două elemente prin usagi, și afară de concordat, s'a introdus un al treilea element, adevărat *correspondența prealabilă secretă* între Vatican și guvernul frances cu privire la agrearea său nu, a candidatului. În corespondența aceasta s'a furișat cuvîntul cu pricina, care apoi a trecut și în bulă. Astfel în spiritul concordatului s'ar spune: *Repubblica nominavit episcopum dominum A.*, adevărat republica a numit episcop pe d. A. Dér grație lui *nobis* dreptul statului frances d'a *numi* se transformă în acela d'a *recomanda* pe episcopi curiei papale. Guvernul lui Combes a observat fineța și consecințele intercalării fatalului cuvînt, în textul bulilor noilor episcopi de Aunécy și Carcassone și le-a respins. Vaticanul a rămas foarte mirat. Ministrul președinte Combes a răspuns că pricepe scopul lui *nobis*, și că nu va mai accepta nici o bulă care-l va mai conține. Dér nu numai atât! Pe viitor guvernul nici nu va mai ține cu curia papală nici o corespondență prealabilă pentru a cunoșce sentimentele favorabile său nu, în privința eventualilor candidați. Amenințarea aceasta din partea guvernului frances a indispus Vaticanul, de ôre-ce Germania și Rusia practică corespondența prealabilă. Cum se va fini acest conflict, nu se scie până acuma.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Lăcusta.

(Din datinele și credințele Românilor despre insecte.)

Unul dintre insectele cele mai la- come, mai mîncăcioșe și tot-odată mai stricăcioșe, cât li-s cunoscute Românilor după nume, e *Lăcusta* său *Locusta*, numită în Bănăt *Alacustă* său *Halacustă* ¹⁾, lat. *Pachytylus migratorius*, *Oedipoda migratoria* și *Acridium migratorium*.

Lăcusta însă nu e un insect stătător în țările locuite de Români, ci ea este un insect călător, care se ivesc în țările locuite de aceștia numai din când în când, une-ori chiar după trecerea de mai multe decimii de ani. Dér și când se arată, e vai și amar, căci venind nori întregi de

dênsele, unde se lasă ea, fie sêmănături său fînațe, pomete său lunci, codri său păduri, fie ce va fi, nu cruță nimica, ci mîncă tot ce i stă în cale astfel, că nu rămîne după dênsa numai pămîntul, ca și când ar fi ars totă vegetațiunea de pe dênșul, ér arborii și pomii rămân despoiați de frunze ca în dricul ernei.

Da aici vine apoi, că deși partea cea mai mare de Români n'o cunosc din vedere, mai toți însă o cunosc foarte bine după nume.

Lăcusta, după cum ne spun cronicile, s'a arătat pentru prima ôră într'un număr mai mare și a făcut mai multă stricăciune în țările locuite de Români și în deosebi în *Moldova*, pe timpul lui *Stefan VI*, care a domnit de la 1538—1540.

Din cauza acesta a și fost Domnul acesta poreclit de cătră supușii săi *Lăcustă Vodă*.

Étă ce ne spune în privința acesta cronicarul *Grigore Ureche*:

„În diarele acestui Domn Ștefan Vodă, au fost fîmete mare, și în țera Moldevei și la țera ungară, că au venit *Lăcuste* multe de au mîncat totă rîda; și pentru

aceea l'au poreclit și i-au diș *Lăcustă Vodă*.“ ²⁾

Cele mai multe neajunsuri, nevoi și rîutăți, precum și cele mai rele, mai urite și mai cumplite bôle, ca *holera* și *ciuna*, au venit în țările locuite de Români, după credința și spusa acestora, parte de peste Dunăre și parte de peste Prut, éră înainte de luarea Basarabiei de cătră Ruși, de peste Nistru, adevărat din țera Rusescă. Decî tot din țera de pe urmă a venit prima ôră, după spusa poporului, și *Lăcusta*.

Drept dovadă despre această credință și afirmațiune ne pôte servi într'un câțva și următoarea doină populară din *Moldova*:

Prutule rîu blăstemat, ³⁾
Face-te-ai adênc și lat,
Ca potopul tulburat!
Mal cu mal nu să zărêscă,
Glas cu glas nu să lovêscă,
Ochi cu ochi nu să ajungă
Pe a ta pânză cât de lungă!
*Locuste*le când or trece,
La ist mal să se înecel!

¹⁾ M. Kogălniceanu: „*Cronicele României*“ t. I. ed. II. Bucuresci 1872 p. 200.

²⁾ Înainte de luarea Basarabiei de Muscali cântecul dișe: „*Nistrule, rîu blăstemat*“, fiind-că tôte relele veniau de peste Nistru. — Nota culeg.

Holerile când or trece,
Pe la mijloc să se'nece!
Dușmanii țerei de-or trece
La cel mal să se 'nece.
Er tu 'n valurile tale
Să-i tot duci, să-i duci la vale
Pân' la Dunărea cea mare,
Pân'n Dunăre și'n mare!⁴⁾

Fiind *Lăcusta* foarte lacomă și mîncăcioasă, de aceea Români atît pe vitele, cât și pe galișele nesățioșe, însă mai ales: pe ômenii, ce nu se mai pot sătura, cari umblă morți după mîncare, fi asemănă cu *Lăcuste*le.

Așa nu odată auđim dișendu-se:

„Uită-te la el, pare că-i o *Lăcustă* mîncă tot ce-i pui dinainte, și tot nu se mai satură!“ său: „Caută la dênșul mîncă ca o *lăcustă*!“⁵⁾

Er, cu privire la vre-o învasiune din partea străinilor său a dușmanilor se dișe

„*Vin străinii ca lăcuste*!“⁶⁾

Tot din cauza lăcomiei, precum și a

⁴⁾ Vas. Alecsandri: „*Poesii Poporale ale Românilor*“ Bucuresci 1866 p. 233.

⁵⁾ Hașdeu: *Etym. Magn. t. I. p. 669*; — Zanne: „*Proverbele Românilor*“ vol. I. p. 497.

⁶⁾ Laurian și Massim. *Dict. t. I. p. 182*: „*Locusta* s. f. lat. *lăcusta*, insect aripat, care ajutat

¹⁾ B. P. Hașdeu: *Etym. Magn. t. I. p. 669*: „*Alacustă* (sau *Halacustă*).“ Formă bănățeană pentru *Lăcustă* (lat. *locusta*), pe care o cunoșcem prin următorul exemplu: „Între metafore, figure său asemănări luate din lumea animală poporul de pe aici întrebuințază: merge ca melciul, adevărat fără spor; fi ușor ca un fluture: ca și *halacusta*, așa mîncă, (L. Iancu, Caraș-Severin. com. Visag.)“

Parlamentul engles a fost deschis alaltăeri printr'un discurs ținut de rege. Mesagiul constată, că relațiunile Angliei cu toate puterile sunt amicale. Situațiunea provinciilor din *Turcia europeană*, continuă mesagiul, dă naștere la *temeri serioase*. Regele s'a silit cât mai mult de a prezenta Sultanului și miniștrilor săi reprezentațiunii în privința necesității urgente de a introduce reforme practice și bine chibzuite. Guvernul austro-ungar și rusesc s'au învoit asupra reformelor ce trebuiesc recomandate de către semnatarul tractatului de Berlin pentru a fi imediat puse în execuțiune de către Turcia. Regele exprimă convingerea sa, că propunerile făcute vor fi îndestulătoare și că le va pute da tot sprijinul.

O constatare. Se scie, că substitutul de procuror din M.-Vasarhely contele Lazar a invocat în rechisitorul său, ca moment agravant, că inculpații sași, în special Korodi, ar sta în legătură cu foi antimaghiare ca „Ostdeutsche Rundschau“, „Münchener N.N.“ și „Rumänischer Lloyd“. Acest din urmă d'iar răspunde domnului substituit următoarele:

„Acusarea d-lui substituit, cum că noi am fi antimaghiari, trebuie să o respingem categoric. Noi o spunem pe față, că într-o mișcare națională a Sașilor și Șvabilor din Ungaria ne este foarte simpatică și că le admirăm curajul bărbătesc, cu care își apără cel mai scump celenodiu al lor, *limba maternă*. Noi le dăm tributul recunoștinței pentru concepția lor de drept, în urma căreia cer executarea legii naționalității, care nu e abrogată, și ne-am exprimat în privința acésta de repetite-ori pe față părerea. Inse *antimaghiari* noi n'am fost niciodată. Ceea-ce noi am desaprobat în mod categoric și vom desaproba și în viitor, a fost șovinismul cras, care foarte adesea iese la ivelă față cu Sașii, Șvabii și Românii și peste tot față cu naționalitățile din Ungaria.“

Proiectele militare in „Reichsrath“.

— Un discurs al lui Dr. Lueger.

În ședința de la 18 Februarie a „Reichsrath“-ului austriac s'a continuat desbaterea asupra proiectului sporei contingentului de recruți. Deputatul *Schraffel* a declarat în numele Tiroleșilor, că ei doresc o armată puternică, d'er doresc și un popor bine situat materialicesce. Partidul său nu va vota proiectul de cât atunci, când se vor da poporului recompensații conforme sarcinilor. Au mai vorbit deputații *Götz* pentru, *Conci* contra și *Udrzall* pentru proiect. Luă apoi cuvântul șeful partidului social-creștin.

Dr. *Lueger*: El declară, că partidul său va vota proiectul fiind-că lămuririle guvernului l'au liniștit. Asupra acestei hotărâri a partidului au influențat și evenimentele din Ungaria. Aici, d'ise *Lueger*, s'au întâmplat în timpul din urmă lucruri de nece-

rut. Au fost *condamnați* bărbați germani la pedepse foarte aspre, deși ei n'au greșit altceva decât *au apărut limba lor germană*. Nu le merge mai bine peste *Laita* nici frașilor de sânge ai Slavilor austriaci. Cu mirare a ascultat vorbele unui orator ceh, care a d'is că insurgenții maghiari au bătut o armată întreit mai mare. Chiar dacă ar fi așa, cum poate cineva, care trăese aici, să se pronunțe astfel despre armata noastră din care și Cehii fac parte constitutivă? Dacă insurgenții maghiari au bătut în adevăr armata acésta, atunci și pe Cehi i-au bătut.

Cred — continuă *Lueger* — că în privința acésta toți ar trebui să fie solidari, fie Germani, fie Cehi, séu Poloni. *Noi toți suntem austriaci în armată*. (Vii aplause). Dacă veți ceti cum e batjocurită armata noastră în Ungaria, cum infamază stégul Austriei, cum se pretinde schimbarea drapelului și emblemelor numai pentru-ca fiecare locotenent să fie p'etruns de conștiința, că el în primul rând e Maghiar, mai corect jidano-maghiar, și că ceilalți sunt numai ómeni toleranți: atunci e o datorie a ne îngriji, ca să luăm poziție în camera acésta față cu astfel de tendințe. În camera acésta trebuie să fie reprezentată ideea austriacă. *Armata nu-i permis să devină unilateral maghiară. Armata trebuie să rămână comună, armata împ'erațului, cum a fost și până acum*. Sub nici o condiție nu trebuie să se clatine principiul acesta. De aceea în numele partidului meu present următorul proiect de rezoluție:

— Camera decide, ca *guvernul cesaro și regesc să fie invitat a ține cu cea mai mare hotărâre la comuniunea armatei, și respinge energic eventualele încercări de a se schimba stindardul și emblemele ei*. (Vii aprobări pe băncile creștinilor sociali Oratorul e felicitat din mai multe părți.)

(Notăm, că raportul acesta l'am luat după scriile ce le-au primit diarele maghiare din Budapesta cari — nu mai trebuie să spunem — sunt grozav de măhnite pe *Lueger*. — Red.)

În ședința de la 17 Februarie luând cuvântul contele *Khevenhüller* (din partidul marilor proprietari constituționali) a d'is între altele:

„A făcut impresie ciudată, când mai de unădi un deputat din dieta ungară cerea armată independentă ungară, care armată să fie supusă ministeriului unguresc. Pretensiunile acestea sunt foarte lămurite, asupra lor nu mai începe nici o îndoială. P'ecat, că au uitat a lua în considerare și partea financiară. Ungaria plătesce ad' pentru armată 86 milioane corone. Dacă ar avé armată independentă, *cheltuelile s'ar înmulți pe an cu 38 milioane corone*, p'astându-se contingentul actual al armatei. Ce scop poate urmări armata independentă

maghiară, care ar s'gdui existența armatei austro-ungare? Ungaria nu p'ote avé un aliat mai gata de o jertfă decât pe Austria. Inse agresiunile acestea necontenite și demonstrațiunile contra a tot ce e institutiție comună, contra existenței monarhiei au un caracter ofensator. Ele provocă un resunet neplăcut și este timpul suprem, ca partea mai cuminte a populației ungare să pună cap'et acestor agitații (Aprobări). Noi purtăm aprópe toate sarcinile pactului, d'er numai dacă nu se s'gduie temelile armatei austro-ungare“.

Cestiunea macedoneană.

Cestiunea macedonénă a intrat într'un stadiu foarte acut. Étă scirile mai noue:

Diarulul „*Berliner Tagblatt*“ i-se telegrafază din Constantinopol, că Sultanul a chemat la sine pe patriarhul ecumenic și l'a însărcinat să înduplece pe episcopii din vilaetele macedonene, ca preoții din diocesele lor să adreseze Pórtei telegrame de mulțămită pentru introducerea reformelor. Când patriarhul a declarat, că un astfel de ordin nu p'ote să dea decât Sf. Sinod, Sultanul i-a ordonat să convóce imediat Sinodul, care însă *a respins cu majoritate propunerea de a se satisface dorinței Sultanului*. Ambasadorul *Sinoviev* și-a exprimat recunoștința pentru acésta atitudine bărbătescă a Sinodului.

— Din *Sofia* vine scirea, că *Borish Sarafoff* a năvălit în Macedonia. Ómenii săi sunt provóduți toți cu puscii *Mannlicher*, dispun'nd fie-care de câte 400 cartușe. Cheltuelile pentru acésta expediție le-a dat un filo-macedonean din Paris.

— În vilaetul *Adrianopol* comitetul revoluționar bulgar lucrăză cu mare aparat. În comuna bulgărescă *Dokucing* din acest vilaet a sosit d'ilele trecute un detașament de gendarmerie turcescă, ca să facă perchisiții domiciliare. Gendarmii au aflat arme. Ei vr'nd să continue perchisițiile, locuitorii comunei au fugit toți n'optea în Bulgaria. Asemenea lucruri s'au întâmplat și în alte comune ale vilaetului. În satul *Rumeli* un cafegiu cu numele *Pirili* a fost omorit de către patru Bulgari, bănuít fiind, că era spion turcesc.

— Diarul „*Dziennik Poznanski*“ află din Varșovia, că *în cercurile militare rusesci domnesce o vie agitație*. Tóte comandele trupelor au promis ordin, *sé-și țină gata trupele*. Din tab'era militară de la *Novominsk* au plecat deja două regimente spre Rusia de Sud, unde se vor concentra cu alte regimente, cari sunt pe drum.

— *Germania* a declarat deja, că aprobă planul de reforme al Austro-Ungariei și Rusiei, pe care l'au prezentat alaltăeri guvernului din Berlin ambasadorii rusesci și austro-ungari.

— Din *Constantinopol* se vestesce, că toți comandanții trupelor turcesci au fost invitați să facă imediat rapórtede despre mijlocele de transportare a trupelor. Sultanul a ordonat formarea a două regimente noue de cavalerie pentru Constantinopol.

Tot din Constantinopol se anunță, că în cercurile militare de acolo domnesce părerea, că arestarea unor conducători ai comitetului revoluționar bulgar, s'a făcut numai *pentru a-se salva aparențele*.

— Diarul „*Svobodna Duma*“ din *Sofia*, organul fostului ministru-president *Ivanciev*, anunță, că trupele din cavalerie *Sofiei* au plecat la *Küstendil* pentru a păzi granița turco-macedonénă.

SCIRILE DILEI.

— 7 (20 Februarie.

Duelul lui Fejervary. În urma cuvintelor pronunțate de către ministrul baron *Fejervary* în ședința de mai alaltăeri la adresa t'nérului deputat al cercului *Crasnei*, *Lengyel Zoltan*. (Ministrul i-a d'is de 3 ori după olaltă: „Ai mințit!“), acesta l'a provocat pe ministru la duel. Duelul cu săbii a avut loc er' în 19 Feb. în casarma *Francisc-Iosif*. Au fost trei

atacuri. În primul atac ministrul a scăpat sabia din mână, la al doilea i-s'a încovoiat sabia, la al treilea i-s'a rupt sabia și totodată a primit la mâna dréptă o rană ușoră. Duelul s'a terminat cu acésta, adversarii nu s'au împ'ecat.

† **David Terfaloga.** În *Vérșet* a încetat din vieță protopresbiterul *David Terfaloga*. R'eposatul făcea parte din generație mai t'néră, și mórtea repentină l'a ajuns în flórea vieții, în etate de 42 ani. A fost unul din fondatorii „*Drapelului*“ și făcea parte din membrii direcțiunei institutului de credit și economii „*Lucéfăru*“ din *Vérșet*. Era un bărbat laborios și conștient de chemarea sa. — Dumneșeu s'e-l odihnescă în pace.

Albanesii din România. Printre Albanesii din România a început o agitație pentru a str'inge fonduri necesare spre a veni în ajutorul frașilor lor din Macedonia. Pentru acésta au convocat o întrunire pentru d'ua de 9 Februarie ora 9 dimineață. Întrunirea se va ține în sala băilor *Eforiei*. La acésta întrunire se va delibera și asupra cestiunei testamentului patriotului albanes *Diamandi Tarpo*. Acest albanes a lăsat prin testament întréga sa avere, care se ridică la mai multe milioane, pentru a-se crea și întreținé școli albanese în Macedonia. Din ce împrejurări însă nu se scie, testamentul n'a putut fi pus în aplicare.

Fondațiune de trei milioane. În Budapesta a r'eposat alaltă-er'i, în etate de 75 ani, *Wechselsmann Ignacz*. El a lăsat unui amic al său o scrisóre în care dispune, că *trei milioane patru sute de mii* din averea lui se constituie un fond pentru pensionarea învățătorilor și învățătoarelor de la școlele populare și pentru institutul orbilor. Fondațiunea să se dea în administrarea statului.

O scire necontrolată. „*Független Magyarország*“ amuzeză pe cetitorii săi cu scirea, că mai mulți deputați din parlamentul român ar fi făcut ministrului de finanțe d-l *Costinescu* propunerea, ca am'ndile în bani, ce se dictéză ca pedépsă contra diarelor românesci din Ungaria în procesele, ce li-se fac, să le încaseze într'un chip neobservat prin impozite de la Maghiarii, cari s'au îmbogățit în România. — Scirea este atât de fantastică, încât se desminte de la sine.

Cununie. D-l *Constantin Niculescu-Telega* și d-șóra *Ecaterina Viorica Moroeano* își vor serba cununia religioasă *Duminea* la 9/22 Febr. în biserica Sf. *Vineri* din *Ploesti*.

Romanul de la Curtea Saxoniei. Romanul Principesei *Luisa* este spre sfirșit. Aventura acestei femei escentrice, care la început a pasionat în cel mai înalt grad pe tótă lumea, de când s'a pronunțat divorțul, a ajuns să devie un fapt cu totul banal. De acum înainte nefericita Principesă va suferi consecințele pasului său nechibzuit de a p'ărăsi coróna de viitoare *Regină* pentru declarațiile de amor ale unui t'nér vrăjitor, ca *Giron*. Pronunțarea divorțului, care a fost așa de mult dorită la început de Principesă, se pare, că nu a bucurat-o de loc. D-l *Lachenal*, avocatul Principesei *Luisa*, a protestat la Curtea din *Dresda*, în contra formeii insultătoare cum s'a pronunțat divorțul. Principele moștenitor al Saxoniei a trimis o scrisóre *Papei*, cer'ndu-i permisiunea pentru a-se pute căsători a doua óră. Imp'erații *Germaniei* și *Austriei* au intervenit(?) pe lângă scaunul papal, pentru ca cererea *Archiducelui* de *Saxonia* să nu fie refuzată. Mama Principesei *Luisa* s'a dus la sanatoriul din *Nion*, ca să viziteze pe fiica sa. Principesa *Luisa* continuă să întrețină corespondența cu *Giron*, căruia îi trimite pe fie-care d'i scrisori și telegrame de dragoste.

Rusia construesce cuirasate. După o scire telegrafică din *Berlin*, Rusia construesce cuirasate noue de-o capacitate de 16 mii tone.

marei stricăciuni ce-o face *Lăcusta*, s'au născut la Români și următoarele proverbe:

Lăcustă îndurare
De bucate nici cum are,
Lăcusta puțin trăesce,
D'er, pagubă mare face

adecă cei lacomi și cumpl'iți în scurtă vreme mari rele s'ev'ersesc.⁷⁾

Lungă-i țera și îngustă,
Ca și tine, m'ei Lăcustă!⁸⁾

Se d'ice despre un om lung, suptire și foarte lacom.

Apoi și următoarele cimilituri:

Am o vacă,
Unde zace
Strat imi face.⁹⁾

Săritură de ciută
Urmă de nimic.¹⁰⁾

de cele două picioare posterioare, mult mai lungi decât celelalte, merge săltând séu sărind, de unde se d'ice și *săltătoare* séu *săritóre*. Locustele sunt insecte foarte stricăcióse, lăcustele sbóră în cete de multe milioane peste ț'eri și mări; nour de locuste; entomologii numără locustele între *greeri*; acești copii m'andă ca locustele; au venit preste noi str'ăinii ca locustele.⁴⁾

⁷⁾ Zanne, Prov. rom. p. 497.

În fine merită a fi amintit și aceea, că unui Român din *Muntenia* cred, că *Sf. Trifon* séu *Triș*, care cade tot-déuna în *ajunul Int'empinării Domnului*, adecă la 1 *Faur*, e *r'eu de lăcuste*, adecă cum că el *ar umbra cu lăcustele*.

De aici vine apoi și datina că unui dintre d'ensii nu numai că serbeză d'ua acestui sfânt, ci tot-odată chiamă în d'ua sa pe preotul local de face aghiasmă cu care stropesc apoi pomii și s'ém'ănăturile, precum și gránele, oarzele și altele, anume ca să nu vie și să le m'ănance lăcustele.

Ér Românii din unele părți ale *Moldovei* serbeză pe *Sf. Trifon* de aceea, pentru că acesta, după credința lor, e mai mare preste *gadine*, că el, dacă i-se serbeză d'ua, légă acestora gura, ca să nu m'ănance legumele.¹¹⁾

„*Revista Soc. Ist. Rom*“ S. Fl. Marian.

⁸⁾ Usitat în Bucovina.

⁹⁾ G. Popescu-Ciocănel: „*Basme*“, *Ploesti* 1898 p. 104.

¹⁰⁾ Art. *Gorovei*: „*Cimiliturile Românilor*“ p. 197.

¹¹⁾ S. Fl. Marian: „*Sărbătorile la Români*“, Vol. I. p. 245—246.

Pentru Dr. D. P. Barciannu. Din incidentul trist al trecerii la cele eterne a mult regretatului distins dascăl, fost referent școlar, vice-president al „Reuniunii române agricole”, membru în direcțiunea „Reuniunii române de înmormântare”, membru ajutător și cald sprijinitor al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”, **Dr. D. P. Barciannu**, presidentul Reuniunii sodalilor, d-l **Vic. Tordășianu**, dăruiesc în loc de cunună peritoare suma de 10 cor. fondului văduvelor și orfanilor meseriașilor români, creat de „Reuniunea sodalilor români din Sibiu.”

La masa studenților din Brad au intrat în Ianuarie 1903 următ. contribuiri: 1) de la d-l **Rubin Patîța**, adv. în Alba-Iulia, în memoria fer. **Dominic Rațiu**, oficial reg. în pens. în Hațeg 5 cor., 2) de la „**Bocșana**”, institut de economii și credit. 10 cor., 3) de la d-na **Estira Sandbichler** născ. **Frâncu** din Brad, taxa de binefăcătoare pe viață 20 cor. Marinimoșii binefăcătorii primescă expresiunea profunde mulțumiri! **Comisiunea administrativă**. Brad, 3 Februarie, 1903.

Judecătorul mituit. Se scrie din Budapesta: Alaltăeri s'a publicat agentului **Abraham Schwarz**, care se află în arest preventiv, și judeului **Dr. Coloman Soós** deciziunea camerei de punere sub acuzare. Publicarea s'a făcut în biroul judecătorului de instrucție **Ludovic Sarkany**. Conform acestei deciziuni contra judeului **Dr. Coloman Soós** s'a pornit cercetare penală pentru delictul mituirei în trei casuri, conform §. 468 și în al patrulea cas conform §. 469 din codul penal, ér contra lui **Schwarz** ca complice. **Schwarz** fu reținut și pe mai departe în arest, ér **Dr. Soós** fu lăsat liber. Atât procurorul, cât și apărătorul au anunțat recurs. Punctul 1 al §-lui 469 c. p. prevede temniță de la 5—10 ani.

Érași Jebeliul. Se scie, că comuna Jebeliu din Bănat a ajuns mai anii trecuți la o tristă celebritate prin faptul, că s'a descoperit o bandă întrăgă de femei, cari își otrăviau bărbații. Alaltă-eri procurorul din Timișoara a primit érași o scrisoare anonimă din Jebeliu. Anonimul scriitor comunică procurorului în limba românească, că locuitorii din Jebeliu **Ileana Graur** n. **Valcaniutu** și-ar fi otrăvit anul trecut bărbatul. Procurorul, pe temeiul acestei scrisori a pornit cercetare.

Fecunditate. Femeia **Agapia Cozmici**, din comuna **Isaccea**, jud. **Tulcea**, a născut 4 băieți. Atât copiii, cât și mama sunt pe deplin sănătoși.

Scandaluri militare în Anglia. Două-deci de soldați din regimentul **Wind-sor** au părăsit batalionul lor de mai multe zile și nu s'au mai întors. Din scrisoarea lor colectivă rezultă, că serviciul de gardă ce li-se impunea era atât de ostentor, încât soldații aveau repaus două ore pe săptămână. Tot asemenea mai mulți soldați din regimentul de **grenadier** au părăsit casarma. Incidentele acestea se comentază mult la **Londra**. Ele vor fi obiectul unei interpelări în cameră.

Un lord maior original. Lordul maior din **Liverpool** avea să presideze reuniunea anuală a **Asociațiunii damelor** pentru temperanță. După ce ascultă toate discursurile, mai mult séu mai puțin interesante, lordul maior vorbi la rândul séu dîcînd, că cărciumile nu sunt un loc de perdițiune, ci o ocaziune pentru ómenii săraci d'a se bucura de ceva lumină și căldură. El a terminat astfel: — „Dómnelor, d-vóstré aveți acasă tot confortul, dér sunt ómenii, cari nu cunosc acest confort, d-vóstré nu puteți judeca de lucruri de cari habar n'aveți.”

Lecții din limba franceză dá o profesórá diplomată de origine franceză atât din gramatică, cât și din literatură și conversațiune, cu prețul foarte efin de 1 coróna pe o órá, atât în locuința respectivului, cât și acasă la D-sa. Detaliu în **Villa Kertsch**, la camera Nr. 12.

De la Reuniunea „Crucea Roșie”. Programul seratei „Crucea Roșie” ce se va aranja la 1 Martie s'a stabilit în ședința comitetului aranjator ținută la 15 Febr. În punctele programului se află și „sahul viu” predat deja de societatea damelor israelite, și baletul de copii. La serată va fi și buffet rece, ér colectarea mâncărilor și beuturilor necesare se face prin dómnnele **Henrich Aronsohn**, D-na **Dr. George Baiulescu**, D-na **Dr. Frideric Jekel**, D-na **Edmund Kopanitsch**, contesa **Stefan Lazar**, D-na **Iosif Mátyás**, D-na **Simion Milodanovits**, D-na **Francisc Orban**, D-na **Gheorghe Popp**, d-na **Frideric Rieger** și D-na **Emil Rombauer**.

Aducînd comitetul aranjator acesta la cunoștința publicului, rógă pe toți aceia cari în interesul scopului de binefacere doresc a contribui la succesul seratei cu mâncări, beuturi séu daruri în bani, sé binevoiescă a înștiința aceste donațiuni la damele amintite.

Totodată aducem la cunoștința publică, cum-că la locurile prime de pe galerie și parter sé pôte face prenotare începînd din ziua de astăzi până în ziua penultimă înainte de petrecere în cancelaria comitetului suprem unde se pot lua și biletele.

Celelalte bilete de intrare se pot căpăta în biroul de cale ferată **Aronsohn** din casa sfatului.

Prețul biletului pentru locurile de pe galerie 5 coróna, al biletului pentru locurile rezervate în parter 4 coróna, și celelalte bilete de intrare se vînd cu 2 coróna. — **Comitetul aranjator**.

O carte politică maghiară.

(3) (Urmare).

Presupunînd, că România ar fi rămas *neutrală*, am vădut, că în cazul când armata română s'ar fi rupt de cea rusescă, acesta singură n'ar fi fost capabilă a opera cu succes contra Turcilor. Atunci, cum ar fi putut opera cu succes, decă la *Prut* ar fi întîmpinat'o armata turcescă unită cu cea românească? Admițînd totuși, că ar fi reușit a învinge trupele celor două țări întrebăm, cum ar fi putut Rușii înainta în țără dușmană și cu armata mai mică cu a cincea parte, ér a Turcilor cu atîta mai mare?

În acest cas, toate sforțările Rusiei n'ar fi fost, de cât o încercare stérpă și ne bună, căci decă România ar fi operat împreună cu Turcia, nu se pôte admite nici măcar trecerea *Prutului* din partea armatei rusesci.

Și cum-că statul major rusesc însuși s'a ocupat de posibilitatea unei ofensive din partea Turcilor, dovadă este, că înainte de a fi avut aliată pe România, în tóamna anului 1876 au făcut fortificații pe malul *Bugului*.

Cercetînd astfel înlînțuirea evenimentelor, ajungem la *concluzia*, că ori cât de ciudat și de necredut ni-s'ar păré, totuși: în răboiul d'al doilea al „*Chestiunei orientale*”, numai mititelul și neînsemnatul principat român aliat cu Rusia, prin luptele eroice ale armatei sale mititile, tinere, necunoscute și de cătră Ruși disprețuite și batjocurite — a putut *înălțura catastrofa armatei colosului de nord*.”

După cum rezultă așa-dér din cele de mai sus, munții *Baleani* au nu numai o cheiă pe apă, ci și o cheie pe uscat care este: *regatul român*

Pe cât de importantă este cestiunea a cui va fi *Bosforul* și *Dardanelele*, cheia de pe apă, tot așa de importantă va fi și cestiunea, decă România se va puté menține, ca o cheiă a drumurilor de pe uscat.

Intrebuințărăm aici viitorul, căci cestiunea unirei *Slavilor* se afirmă din ce în ce mai mult și prin urmare nu putem sé închidem ochii dinaintea acestei chestiuni, de óre ce decă planul cel mare s'ar realiza, *România* cufundându-se ca o insulă în valurile nemărginite ale oceanului slav ar înceta *imediat de a exista*.

Acestea nu sunt fantasii și chimere, ci *concluziunea* logică și inevitabilă a politiceii rusesci, care cu consecuență și esactitate matematică își face planurile de cucerire, — se înțelege accentuînd această concluziune pentru cazul neașteptat, când marile puteri europene n'ar recunoscă nici *acuma valórea României*, ca unica cheiă pe uscat a Orientului apropiat.

Fără îndoială, că în prima linie România trebuie sé vadă lămurit, politicianii români trebuie sé fie aceia, cari sé vadă situația, ei trebuie sé ști studieze istoria, atitudinea vecinilor lor, direcția și tendințele lor politice și după-ce o vor fi făcut această, cumpenind rezultatul și privind

serios și cu sânge rece în viitor, sé-și tragă sémă de eventualități.

Decă o vor face acesta, nu mai încape îndoială, că pentru atitudinea lor politică, séu mai bine pentru interesul cel mare al integrității lor de stat, vor găsi directiva potrivită.

Deja până acuma trebuie sé ne exprimăm recunoștința față cu atitudinea guvernului român, căci se vede, că punînd interesele cele mari ale statului d'asupra sentimentelor individuale ale singuraticilor și-au ales calea cea mai potrivită spre a asigura și pe viitor România, ca regat.

Înțelegem sub această cale direcția politică, ce o observă atât regele **Carol**, cât și guvernul séu și majoritatea națiunii, apropiîndu-se de *Austro-Ungaria*, ca bunî vecinî. Acastă apropiere a produs legături prietenești, vizitele reciproce ale domnitorilor și ministrilor presidenti și în sfîrșit alianța română și austro-ungară.

Cu toate acestea nu se pôte tăgădui, că regatul a fost espus din partea Rusiei la multe ispite. Cu tótă atitudinea sa egoistă, neechitabilă, arbitrară și îndreptată spre scurtarea drepturilor României, este de mirat cinismul diplomatic cu care — ca și cum nimic nu s'ar fi întîmplat — Rusia căuta a ademeni la sine pe aliatul séu de odinioară, pe care l'a înșelat. Și în tendința de a desface legăturile între România și Austro-Ungaria a epuizat toate mijlocele începînd de la politeță și prevenire — până la amenințări.

Cum că Rusia este atât de ahtiată după alianța României, noi o înțelegem foarte bine, pentru-că, afară de noi, nici nu există stat, care sé cunoscă atât de bine valórea României, ca Rusia. Și o înțelegem cu atât mai bine, cu cât puterea de la nord este convinsă, că precum la 1877 România s'a dovedit un escelent mijloc spre promovarea scopurilor Rusiei, tot așa și acuma, pôte în măsură și mai mare s'ar dovedi, într'un cas de conflagrație. Și precum atunci, — după-ce nu mai avea nevoie de ea, și-a bătut joc de drepturile ei, tot așa ar face-o și acuma.

Aici însă Rușii și-au greșit socotéla, pentru-că atât regele **Carol**, cât și ministrul-președinte **Sturdza** și soții séi de la guvern au făcut experiențe mult mai amare de cât sé nu fi invéțat minte și sé nu tragă din atitudinea Rusiei concluziuni spre avantajul séu desavantajul patriei lor. Ei sunt în stare a judeca alianța de nord după adevérata ei valóre.

(Va urma.)

Concurs.

Comitetul central al „*Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului român*” dorind a procura un număr órecare de *schife pentru zidirea „Casei Naționale*”, prin acesta publică concurs cu termenul *2/15 Martie 1903* pentru *proiecte de zidire*.

Se cer anume numai *schife* (în proporțiunea 1.200), cari sé prezinte un proiect clar pentru întocmirea construcțiunilor ce sunt a-se ridica pe intravilanul *Asociațiunii* din Sibiu, Str. morii Nr. 6.

Lucrările de concurență se vor înainta la biroul *Asociațiunii* în Sibiu (Str. morii Nr. 8), provédute cu un motto și cuprîndînd în plic sigilat numele și adresa concurentului.

Lucrările ce juriul le va afla mai bune, se vor premia cu 1000, 750 și 500 coróna, rezervându-și comitetul dreptul de a cumpéra și proiecte nepremiate cu prețul de 400 coróna. Proiectele premiate séu cumpérate trec în proprietatea exclusivă a *Asociațiunii*.

Programul de zidire, planul de situațiune și alte informațiuni trebuincioase pentru compunerea proiectelor, se pot cere în persoană séu prin poștă de la biroul *Asociațiunii*.

Sibiu, 9 Februarie 1903.

Comitetul central
al *Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.*

Reprentații, concerte și petreceri.

O *reprentație teatrală* împreună cu cântări și declamări și urmată de dans se va aranja în salele școlii române gr. cat. din Alba-Iulia cu elevii școlii **Duminecă** în 22 Febr. st. n. a. c. Inceputul precis la 7 $\frac{1}{2}$ óre séra. Venitul curat este destinat în folosul bisericeii gr. cat. din Alba Iulia (Maieri). Prețul de intrare: Locul I. de persoană 60 cr., locul al II-lea de persoană 40 cr., de familie a 3 persoane 80 cr. Bilete de cl. I-mă sé pot cumpéra și înainte de la d-l. învêț. **I. Pampu**. Contribuirii peste taxă se primesc cu mulțamită și se vor publica.

Se vor reprezenta piesele: „O ședătóre”, localisată de **I. Pampu**, și „Săpătorul de bani”, de **Ant. Pop**, și vor fi mai multe declamațiuni și cântări.

Comitetul bisericesc și tinerimea rom. din Poiana-Arieș, invită la reprezentațiunea teatrală, împreună cu joc. ce o va aranja în 1 Martie a. c. în sala școlii gr. cat. din loc. Venitul curat va fi împărțit la biserică și școlă. Prețul de intrare de persoană 50 fil. Contribuirile peste taxă adresate D-l **Michail I. Găzdac** inv. u. p. **Torda**, se primesc cu mulțamită, despre ce se va face relatare prin foi.

ULTIME SCIRI.

Viena, 19 Februarie. „*Wiener Tagblatt*” află, că la plîngerile făcute de Bulgaria, împotriva înarmărilor ce le face Turcia, Rusia și Austro-Ungaria ar fi răspuns, că după părerea lor Turcia se înarmază numai cu scopul de a fi pregătită pentru ori-ce eventualitate.

Smirna, 19 Februarie. Redifii din corpurile al doilea și al treilea de armată au fost convocați. După sciri din Constantinopol, acolo domnesce o mare agitație. Ministrul de finance a primit ordin sé nu mai cheltuiescă nimic din sumele ce posedă. Ministrul de marină a dat ordin sé se pregătéscă toate vasele pentru transportul trupelor din Asia și Anatolia. Dilnic sosesc soldați din Anatolia, cari sunt trimiși apoi la frontiera turco-bulgară.

Diverse.

Smălțuitul obrazilor. Multe din femeile societății alose parisienne deși au sbărnațit peste capul lor o mulțime de primăveri, au o față tinără și frumoasă, care cu tótă bătrânețea și uritele brazde ale tórnei vieții, înfruntă ori-ce crețuri séu alte semne ale acestora. În veoi tinerele dame dispar pantru câte o lună de zile din fiecare an și pe când se reîntorc, sunt mai strălucitóre mai tinere și cu trandafirii din obraji mai înfloriți. Secretul minunei este smălțul de obraz, care pe ici colo va fi din ce în ce mai la modă, între acelea, cari au motive de a se teme, că anii ce se îngrămădesc, influențază la dispariția brumei de pe obraji.

Smălțuirea obrazului este împreună cu mari chinuri, dér tot odată și cu multă dibăcie. Cu o mică pilă fină, se pilește pielea și pe când locul devine rană, se stropesce cu o anumită fluiditate, apoi cu un penel se unge cu o materie grasă, anume spre acest scop pregătită și terminând lucrarea cu pudră. Prin o continuă adiere se ajută uscarea și apoi întréga față se acopere cu vată și postav lăsând'o în această situațiune o lună întréga.

E de închipuit, că această înfrumșetare prin ce dureri gróznice trece, dér eroinele sunt curajoșe și cu sufletul destul de tare, încât fără nici o strămbătură suferă ori-ce durere, numai sé pótă reîntra glorioșe, cu fața frumoasă prin salóne, unde stárnesc admirația și uimirea în urma lor. Sé ridă nu le e permis, ér plînsul le este necunoscut, pentru că o mișcare repede a mușchilor iritați, pôte sé facă a plesni smălțul. Nici odată nu se spală, ci cu o alifie anumită, cameriera îi unge fața, care rămâne astfel întărită în curs de 8—9 luni, ér după aceea începe érași operațiunea de întinerire.

După cum se susține, Regina Angliei își smălțuesce fața și astfel și la **Londra** va începe sé domnescă acea nechibzută și dureróșă modă a înfrumșetării, care de altfel numai în curs de 3—4 ani se pôte exercita, căci de aici încolo fața se distruge cu desăvârșire și devine de nesuferit.

Sosiți în Brașov.

Pe ziua de 19 Februarie n.

Pomul verde: **Sokolovsky**, Budapesta; **Burkovits**, Cracovia; **Benke**, Eresztvény; **Rudvaner**, Happenheimer, Copony, Viena.

Bucuresci: **Berger**, **Philipp**, **Kunz**, **Kolban**, **Pohl**, Budapesta.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu**.

Redactor responsabil: **Traian H. Pop**.

